

BẾN QUÊ

- Lê Minh Khuê -

A. Nội dung tác phẩm

Nhĩ từng đi khắp nơi trên trái đất, về cuối đời lại bị cột chặt vào giường bệnh. Nhưng cũng chính vào thời điểm ấy, Nhĩ chợt nhận ra vẻ đẹp bình dị mà quyến rũ của bãi bồi bên kia sông và vẻ đẹp tâm hồn của Liên - vợ anh. Nhĩ khao khát được một lần đặt chân lên bờ bãi bên kia sông, miền đất gần gũi nhưng đã trở nên xa vời đối với anh. Nhĩ nhờ con trai thay mình thực hiện khao khát đó. Nhưng vì không hiểu được ý của bố, lại đam mê cờ thè mà cậu con trai để lỡ chuyến đò ngang duy nhất trong ngày. Từ sự việc này, Nhĩ chiêm nghiệm được quy luật đầy vẻ nghịch lí của đời người: “con người ta trên đường đời thật khó tránh được những cái điều vòng vèo hoặc chùng chình”.

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

- Nguyễn Minh Châu (1930- 1989)
- Quê: Quỳnh Lưu – Nghệ An.
- Ông là nhà văn quân đội, là một trong những cây bút văn xuôi tiêu biểu của nền văn học thời kì kháng chiến chống Mỹ.
- Từ sau 1975, nhất là từ đầu những năm 80 - thế kỉ XX, ông đã trăn trở đổi mới mạnh mẽ về tư tưởng và nghệ thuật, góp phần đổi mới văn học nước nhà.
- Năm 2000, ông được truy tặng giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật.

2. Tác phẩm

a. Hoàn cảnh sáng tác

“Bến quê” được lấy làm tựa đề cho tập truyện cùng tên của Nguyễn Minh Châu xuất bản năm 1985.

b. Thể loại

Truyện ngắn

c. Ý nghĩa nhan đề

- “Bến quê” vừa có ý nghĩa cụ thể, vừa có ý nghĩa biểu tượng:
 - + Nói đến bến quê, người ta nghĩ đến nơi neo đậu, đi về của những con thuyền, con đò, đồng thời khiến người ta liên tưởng tới bến đỗ, bến đợi của đời người.
 - + Bến quê trong tác phẩm của Nguyễn Minh Châu là những phát hiện ám áp về tình đời và tình người của nhân vật (cũng là của tác giả) trước những gì thân quen nhất, thương yêu nhất, hồn nhiên và gần gũi nhất. Bến quê là hơi thở của tình yêu thương, tình thân.

=> Nhan đề “Bến quê” mang tính biểu tượng và nhân văn sâu sắc, như một lời nhắn gửi đến tất cả chúng ta: hãy biết trân trọng những điều bình dị, đời thường nhất, đừng để đến lúc không còn cơ hội mới ân hận, xót xa.

d. Bố cục

3 phần

- Từ đầu đến “trước cửa sổ nhà mình”: Cảm nhận của Nhĩ về vẻ đẹp thiên nhiên trong buổi sáng đầu thu

- Tiếp theo đến “lá buồm cánh doi in bật trên một vùng nước đỏ”:

+ Cảm nhận của Nhĩ về Liên – vợ anh

+ Câu chuyện của Nhĩ với con trai và sự chiêm nghiệm của anh về quy luật đời người.

- Còn lại: Chuyến ghé thăm Nhĩ của cụ giáo Khuyển.

d. Giá trị nội dung

Qua cảnh ngộ và tâm trạng của nhân vật Nhĩ, truyện “Bến quê” gửi gắm những suy nghĩ, trải nghiệm sâu sắc của nhà văn về con người và cuộc đời, thức tỉnh mọi người sự trân trọng những vẻ đẹp và giá trị bình dị, gần gũi của gia đình, quê hương.

e. Giá trị nghệ thuật

Truyện thành công trong việc tạo dựng tình huống nghịch lí, trần thuật qua dòng nội tâm nhân vật, ngôn ngữ và giọng điệu giàu chất suy tư, hình ảnh mang tính biểu tượng.

C. Đọc hiểu tác phẩm

1. Tình huống truyện

Trở trêu như 1 nghịch lí.

+ Nhĩ từng đi khắp nơi trên thế giới, thế mà giờ đây muốn nhích người đến bên cửa sổ thì việc ấy khó khăn như phải đi hết 1 vòng trái đất.

+ Nhĩ phát hiện ra vẻ đẹp bãi bồi bên kia sông ngay trước cửa sổ nhà mình, anh muốn nhờ cậy con trai thay mình sang bên kia sông nhưng cậu ta lại sà vào đám chơi cờ thế trên hè phố và có thể lỡ chuyến đò sang duy nhất trong ngày.

⇒ Tạo tình huống như trên tác giả muốn lưu ý người đọc đến một nhận thức về cuộc đời: cuộc sống và số phận con người chứa đầy những điều bất thường, những nghịch lí, ngẫu nhiên, vượt ra ngoài những dự định và ước muốn toan tính của người ta.

Mở ra nội dung triết lí, mang tính tổng kết những trải nghiệm của cả đời người: trên đường đời thật khó tránh những điều vòng vèo hay chùng chình, nhưng vẻ đẹp gần gũi, bình dị nhất thì đến khi sắp từ già cõi đời anh mới nhận ra.

2. Những cảm xúc và suy nghĩ của nhân vật Nhĩ

* Cảnh ngộ: Bệnh tật hiểm nghèo kéo dài, phải trông cậy vào sự chăm sóc của vợ con. Bằng trực giác anh nhận ra rằng thời gian của đời mình chẳng còn bao nhiêu nữa.

* Cảnh vật thiên nhiên qua cái nhìn của Nhĩ:

- Những bông hoa bằng lăng cuối mùa thưa thớt nhưng lại đậm sắc hơn.

- Con sông Hồng đỏ nhạt, mặt sông như rộng hơn.

- Bãi bồi bên kia sông: vàng thau xen xanh non.

→ Cảnh thiên nhiên được miêu tả theo tầm nhìn của nhân vật Nhĩ từ gần đến xa, tạo thành một không gian có chiều rộng, chiều sâu.

→ Nhĩ cảm thấy cảnh vật quen thuộc, nhưng mới mẻ, Nhĩ tưởng như lần đầu tiên anh cảm nhận được tất cả vẻ đẹp và sự giàu có của nó.

- Anh rút ra: phải là một người từng trải, đi khắp mọi nơi mới nhìn thấy hết sự giàu có lẫn mọi vẻ đẹp của bãi bồi sông Hồng ngay bờ bên kia.

* Cảm nhận của Nhĩ về Liên – vợ anh:

- Trong những ngày nằm trên giường bệnh, mọi sinh hoạt đều phải nhờ đến vợ, con, Nhĩ mới cảm nhận được hết vẻ đẹp tâm hồn của vợ mình. Lần đầu tiên Nhĩ để ý thấy Liên đang mặc tấm áo vá, những ngón tay gầy guộc âu yếm vuốt ve bên vai của anh và Nhĩ nhận ra tất cả tình yêu thương, sự tần tảo và đức hi sinh thầm lặng của vợ. Anh đã nói với Liên:

"Suốt đời anh chỉ làm em khổ tâm... mà em vẫn nín thinh".

- Nhĩ nhớ lại, ngày mới về làm vợ anh, Liên vẫn còn đang mặc áo nâu và chít khăn mỏ quạ. Bây giờ, Liên trở thành một người đàn bà thị thành. Tuy vậy, “cũng như cánh bãi bồi đang nằm phơi mình bên kia, tâm hồn Liên vẫn giữ nguyên vẹn những nét tần tảo và chịu đựng hi sinh từ bao đời xưa”. Và cũng nhờ có điều đó mà sau nhiều ngày tháng bôn tẩu tìm kiếm, Nhĩ đã tìm thấy được nơi nương tựa là gia đình. Nhĩ - con người của một thời huy hoàng, cho đến khi không còn khả năng đi lại mới phát hiện ra vẻ đẹp của bến quê cũng như sự tảo tần và đức hy sinh của vợ.
=> Sự thấu hiểu muộn màng trong những ngày cuối đời đem lại cho anh sự bình yên, tin cậy sau cả một đời bôn tẩu, kiếm tìm.

* Điều khao khát của Nhĩ:

- Khi nhận ra tất cả vẻ đẹp của cảnh vật rất đối bình dị và gần gũi qua cửa sổ, đồng thời hiểu rằng mình sắp phải từ biệt cõi đời. Nhĩ bùng lên khao khát được đặt chân lên bãi bồi bên kia sông.

→ Đó là sự thức tỉnh về những giá trị bền vững, bình thường mà sâu xa trong cuộc sống, những giá trị thường bị bỏ qua, lãng quên nhất là khi còn trẻ, khi những ham muốn xa vời đang lôi cuốn con người tìm đến. Khi nhận thức ra thì Nhĩ đã nằm liệt trên giường bệnh, bởi thế sự thức tỉnh có xen lẫn niềm ân hận xót xa.

Nhĩ đã nhờ anh con trai thay mình sang bên kia sông, đặt chân lên bãi phù sa màu mỡ. Song anh con trai không hiểu được ước muốn của cha, nên làm 1 cách miễn cưỡng, rồi bị cuốn hút vào đám chơi phá cờ thè bên hè phố để có thể làm lỡ mất chuyến đò ngang duy nhất trong ngày.

→ Quy luật: con người trên đời khó tránh khỏi những điều vòng vèo hoặc chùng chình.

→ Anh đã thế và bây giờ con anh cùng thế. Nhưng con anh lỡ mất chuyến đò hôm nay thì ngày mai nó lại có thể sang sông, còn anh thì không bao giờ có thể mình sang sông được nữa.

+ Hành động kì quặc của Nhĩ: Nhĩ thu nhặt hết mọi sức lực đu mình, nhô người ra ngoài, giơ một cánh tay gầy gầy khoát khoát như đang khấn thiết ra hiệu cho ai đó

→ ra hiệu cho con hãy mau kéo lờ chuyến đò, đồng thời: thức tỉnh mọi người về những cái vòng vèo hoặc chùng chình mà chúng ta đang sa trên đường đời để rút ra khỏi nó và hướng tới những giá trị đích thực vốn giản dị, gần gũi và bền vững.

3. Chiều sâu tư tưởng và nghệ thuật của tác phẩm

- Tác giả đã gửi gắm qua nhân vật Nhĩ:

+ Cuộc sống và số phận con người chứa đầy những nghịch lí, những ngẫu nhiên vượt ra ngoài những dự tính, ước muốn và thật khó tránh những điều vòng vèo hoặc chùng chình.

+ Trong cuộc đời cần biết tôn trọng những giá trị đích thực vốn rất giản dị, gần gũi quen thuộc ở quanh ta như bến quê, bãi bồi, ven sông, gia đình, hàng xóm... để khỏi ân hận, xót xa khi sắp từ giã cuộc đời.

- Những chiêm nghiệm và triết lí về cuộc đời được nhà văn gửi gắm qua thế giới nội tâm của người sắp từ giã cõi đời và nhiều hình ảnh mang ý nghĩa biểu tượng:

+ Bãi bồi, bên sông và khung cảnh thiên nhiên gợi vẻ đẹp của đời sống trong những cái gần gũi, bình dị quen thuộc.

+ Những bông hoa bằng lăng cuối mùa, tiếng những tảng đất lở ở bờ sông bên này khi con nước đầu nguồn đã dồn về, đổ ụp vào trong giấc ngủ của Nhĩ lúc gần sáng

→ sự sống của Nhĩ đã ở vào những ngày cuối cùng.

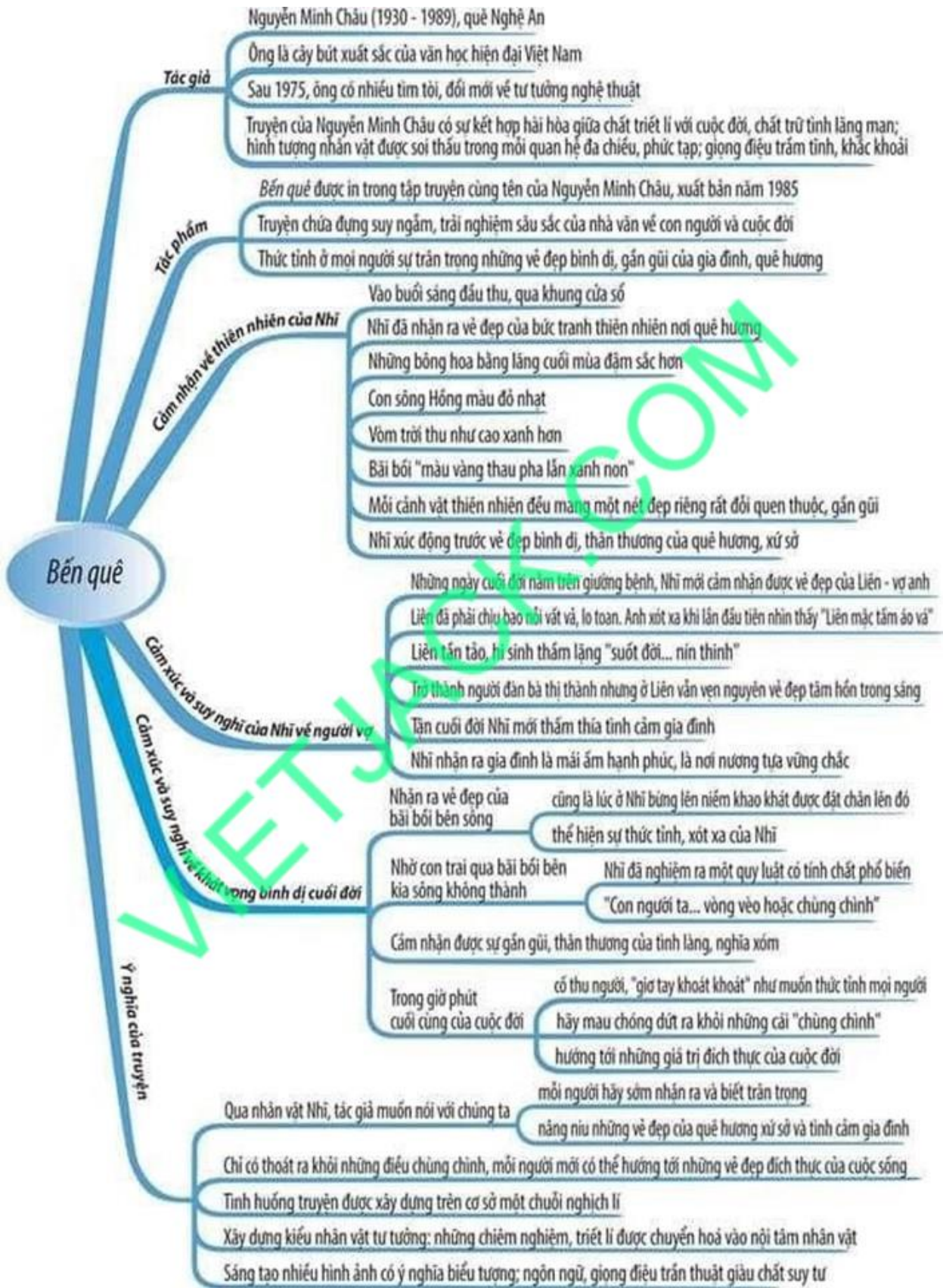
+ Chi tiết: đưa con trai sa vào một đám người chơi cờ thè bên lề đường

→ gợi những điều chùng chình, vòng vèo trên đường đời người ta khó tránh khỏi.

+ Hành động cuối cùng của Nhĩ ở cuối truyện muốn thức tỉnh mọi người: hãy thoát khỏi những cái vòng vèo, chùng chình trong cuộc sống mà chúng ta đang sa vào để hướng tới những giá trị đích thực, bền vững mà gần gũi trong cuộc sống đời thường.

D. Sơ đồ tư duy

VIETJACK.COM

E. Bài văn mẫu phân tích tác phẩm

Bến quê là truyện ngắn được lấy làm tên chung cho tập truyện của nhà văn quân đội Nguyễn Minh Châu (1930 – 1989), xuất bản năm 1985. Ở tác phẩm này, ngòi bút của nhà văn hướng vào những sự việc tưởng chừng nhỏ nhặt, tầm thường, để thông qua đó phát hiện ra chiều sâu của đời sống tinh thần với bao nhiêu quy luật và nghịch lí, vượt ra khỏi tầm nhìn, tầm suy nghĩ hạn hẹp trước đây của tác giả nói riêng và mọi người nói chung.

Truyện ngắn *Bến quê* của Nguyễn Minh Châu chứa đựng những suy ngẫm, trải nghiệm sâu sắc của nhà văn về con người và cuộc đời, thức tỉnh mọi người sự trân trọng vẻ đẹp và giá trị của những điều bình dị, gần gũi của gia đình, quê hương. Triết lí trong *Bến quê* sâu sắc, mang tính trải nghiệm, có ý nghĩa tổng kết của một con người sắp già từ cuộc sống.

Cốt truyện được xây dựng trên một tình huống chứa đựng mâu thuẫn. Nhân vật chính là anh Nhĩ, người đã từng đi khắp nơi trên thế giới, nhưng cuối đời lại bị cột chặt vào giường bởi một căn bệnh hiểm nghèo. Nhưng cũng chính vào thời điểm ấy, Nhĩ đã phát hiện ra vùng đất bên kia sông, nơi bến quê quen thuộc một vẻ đẹp mộc mạc mà vô cùng quyến rũ. Cũng như mãi cho đến lúc nằm liệt giường, nhận sự săn sóc từng miếng ăn, ngụm nước của vợ con, Nhĩ mới cảm nhận được nỗi vất vả, sự tàn tảo, tình yêu và đức hi sinh thầm lặng của người vợ hiền. Nhĩ khao khát được một lần đặt chân lên bờ bãi bên kia sông, cái miền đất gần gũi nhưng đã trở nên xa vời đối với anh. Anh đã suy ngẫm và chiêm nghiệm ra cái quy luật đầy nghịch lí của đời người: Con người ta trên đường đời thật khó tránh được những cái điều vòng vèo hoặc chùng chình.

Trước hết, chúng ta phải tìm hiểu sơ qua về tình huống của truyện. Nhân vật Nhĩ rơi vào một hoàn cảnh đặc biệt là bị liệt toàn thân. Căn bệnh hiểm nghèo ấy khiến anh hầu như không thể tự di chuyển, dù chỉ là nhúc nhích đôi chút trên giường. Mọi sinh hoạt của anh đều phải nhờ vào sự giúp đỡ của người khác, mà chủ yếu là chị Liên, vợ anh. Trong nhiều tác phẩm, các nhà văn hay đặt nhân vật vào hoàn cảnh giáp ranh giữa sự sống và cái chết và khai thác tình huống ấy để nói về khát vọng sống và sức sống mạnh mẽ của con người, về lòng nhân ái, sự hi sinh cao thượng... Nhưng ở truyện này, nhà văn Nguyễn Minh Châu không khai thác theo hướng đó mà lại chiêm nghiệm, suy ngẫm để rút ra triết lí về đời người.

Kịch tính của truyện nằm ở cái điều trớ trêu là suốt mấy chục năm công tác, Nhĩ đã có điều kiện đặt chân đến hầu như khắp mọi nơi trên thế giới. Ấy thế mà những năm cuối đời, căn bệnh bại liệt quái ác lại buộc chặt anh vào giường và hành hạ anh suốt mấy năm trời. Vào một buổi sáng, Nhĩ muốn nhích người đến gần bên cửa sổ. Anh phải nhờ đám trẻ hàng xóm giúp đỡ. Tình huống nghịch lí ấy lại dẫn đến một tình huống thứ hai trong truyện cũng không kém phần nghịch lí: Nhĩ phát hiện ra vẻ đẹp lạ lùng của bãi bồi bên kia sông ngay phía trước cửa sổ nhưng anh biết rằng mình sẽ không bao giờ có thể được đặt chân lên mảnh đất ấy, dù nó ở rất gần.

Nhĩ đã nhờ cậu con trai thực hiện giúp mình điều khảo khát đó, nhưng rồi cậu ta lại sa vào một đám chơi phá cờ thế trên hè phố và có thể sẽ để lỡ mất chuyến đi ngang duy nhất trong ngày.

Tạo ra một chuỗi những tình huống nghịch lí như trên, tác giả muốn người đọc lưu ý đến một vấn đề của cuộc đời: cuộc sống và số phận con người chứa đầy những điều bất thường, ngẫu nhiên, vượt ra ngoài dự định, ước muốn và cả những tính toán có sẵn. Nhưng ý nghĩa của tình huống trong truyện “Bến quê” không dừng ở đó mà nó còn mở ra một nội dung triết lí mang tính tổng kết những trải nghiệm của cả đời người, qua suy ngẫm của nhân vật Nhĩ: Con người ta trên đường đời thật khó tránh được những cái điều vòng vèo hoặc chùng chình... Cũng như sự giàu có lẫn vẻ đẹp gần gũi của bãi bồi bên kia sông hay phẩm chất của người vợ tần tảo, giàu tình yêu và đức hi sinh thì phải đến lúc này, khi sắp già biệt cuộc đời, Nhĩ mới thấu hiểu và cảm nhận thấm thía.

Vẻ đẹp của thiên nhiên trong một buổi sáng đầu thu được miêu tả qua cái nhìn và cảm xúc tinh tế của nhân vật Nhĩ. Cảnh vật được miêu tả theo tầm nhìn của Nhĩ từ gần đến xa, tạo thành một không gian có chiều sâu, chiều rộng. Đầu tiên, anh nhìn thấy những bông bằng lăng tím ngay phía ngoài cửa sổ, rồi đến con sông Hồng với màu nước đỏ nhạt và sau cùng là bãi bồi bên kia sông. Cảnh vật thiên nhiên hiện ra với vẻ đẹp vô cùng quyến rũ: Bên kia những cây bằng lăng, tiết trời đầu thu đem đến cho con sông Hồng một màu đỏ nhạt, mặt sông như rộng thêm ra. Vòm trời cũng như cao hơn. Những tia nắng sớm đang từ từ di chuyển từ mặt nước lên những khoảng bờ bãi bên kia sông, và cả một vùng phù sa lâu đời của bãi bồi ở bên kia sông Hồng lúc này đang phô ra trước khuôn cửa sổ của gian gác nhà Nhĩ một thứ màu vàng thau xen với màu xanh non – những màu sắc thân thuộc quá như da thịt, hơi thở của đất màu mỡ...

Không gian và những cảnh sắc ấy vốn quen thuộc, gần gũi, nhưng hầu như rất mới mẻ đối với Nhĩ. Tưởng chừng như lần đầu tiên trong đời, anh cảm nhận được vẻ đẹp phong phú của nó. Từ hoàn cảnh cụ thể của mình, Nhĩ đã quan sát, suy ngẫm để rút ra quy luật giống như một nghịch lí của đời người. Nhĩ bị bệnh đã lâu ngày. Mọi sự, anh đều phải trông cậy vào vợ con. Trong buổi sáng hôm đó, Nhĩ đã linh cảm rằng thời gian của đời mình không còn bao lâu nữa: Nhĩ khó nhọc nâng một cánh tay lên khẽ ẩy cái bát miến trên tay Liên ra. Anh ngửa mặt như một đứa trẻ để cho thằng Tuấn cầm chiếc khăn bông tắm nước ấm khẽ lau miệng, cầm và hai bên má cho mình. Rồi anh hỏi vợ: “Đêm qua lúc gần sáng em có nghe thấy tiếng gì không? ... Hôm nay đã là ngày mấy rồi em nhỉ?”. Liên dường như cũng đã cảm nhận được tình cảnh và tâm trạng của chồng nên lảng tránh trả lời những câu hỏi của anh. Nhĩ nghĩ về chị Liên thật cảm động. Lần đầu tiên, anh để ý thấy vợ mình mặc tấm áo vá. Những ngón tay gầy guộc của chị âu yếm vuốt ve vai anh và Nhĩ nhận ra tất cả tình yêu thương, sự tần tảo và đức hi sinh thầm lặng của vợ. Nhĩ nói với vợ: Suốt đời anh chỉ làm em khổ tâm... mà em vẫn nín thinh. Liên trả lời:

Có hề gì đâu... Miễn là anh sống, luôn luôn có mặt anh, tiếng nói của anh trong gian nhà này. Chính trong những ngày cuối đời, Nhĩ mới thực sự thấu hiểu và biết ơn sâu sắc người vợ hiền thực, đảm đang: “cũng như cánh bãi bồi đang nằm phơi mình bên kia, tâm hồn Liên vẫn giữ nguyên vẹn những nét tàn táo và chịu đựng hi sinh từ bao đời xưa, và cũng chính nhờ có điều đó mà sau nhiều ngày tháng bôn tẩu, tìm kiếm... Nhĩ đã tìm thấy được nơi nương tựa là gia đình”.

Vào buổi sáng hôm ấy, khi nhận ra vẻ đẹp bình dị, gần gũi của cảnh vật qua ô cửa sổ, đồng thời cũng hiểu rằng mình sắp phải giã biệt cõi đời, trong tâm thức Nhĩ bùng dậy một khát khao vô vọng là được đặt chân một lần lên cái bãi bồi bên kia sông. Điều ước muốn ấy chính là sự thức tỉnh về những giá trị bền vững của những điều bình thường và sâu sắc của cuộc sống thường bị người ta bỏ qua hoặc lãng quên, nhất là thời còn trẻ, khi những ham muốn xa vời, hão huyền đang lôi cuốn con người tìm đến. Sự thức tỉnh này chỉ đến với người ta ở cái tuổi đã từng trải, với Nhĩ thì đó là thời gian cuối đời, lại phải nằm liệt trên giường bệnh. Bởi thế, sự thức tỉnh của anh xen lẫn niềm ân hận, xót xa: “Họa chăng chỉ có anh đã từng trải, đã từng in gót chân khắp mọi chân trời xa lạ mới nhìn thấy hết sự giàu có lẫn mọi vẻ đẹp của một cái bãi bồi sông Hồng ngay bờ bên kia”. Nhĩ đã nhờ con trai thay mình đi sang bên kia sông, đặt chân lên bãi phù sa màu mỡ ấy. Đứa con không hiểu được ước muốn tha thiết của cha. Nó làm theo một cách miễn cưỡng và bị cuốn hút vào trò chơi phá cờ thế làm lơ chuyện đò ngang duy nhất trong ngày. Nhĩ không trách con, bởi vì nó đã thấy có gì đáng hấp dẫn ở bên kia sông đâu. Nó cũng giống hệt như anh mấy mươi năm về trước.

Cuối truyện, khi con đò ngang vừa chạm mũi vào bờ đất bên này, Nhĩ đã thu hết tàn lực dón vào một cử chỉ có vẻ kì quặc: Anh đang cố thu nhặt hết mọi chút sức lực cuối cùng còn sót lại để đu mình nhô người ra ngoài, giơ một cánh tay gầy guộc ra phía ngoài cửa sổ khoát khoát như đang khấn thiết ra hiệu cho một người nào đó. Hành động này của Nhĩ có thể hiểu là anh đang nôn nóng thúc giục cậu con trai hãy mau mau xuống bến kéo lờ đò, nhưng hình ảnh này còn có ý nghĩa sâu xa hơn. Đó là ý muốn thức tỉnh mọi người về những cái vòng vèo, chùng chình mà chúng ta đang sa vào trên đường đời, hãy cố gắng dứt ra khỏi nó để hướng tới những giá trị đích thực, bền vững vốn rất giản dị, gần gũi của cuộc đời xung quanh ta.

Nhân vật Nhĩ là nhân vật tư tưởng, một loại nhân vật xuất hiện khá nhiều trong sáng tác của Nguyễn Minh Châu giai đoạn sau 1975. Nhà văn đã gửi gắm qua nhân vật này nhiều điều mà ông quan sát, suy ngẫm, triết lí về cuộc đời và con người. Nhưng nhân vật không bị biến thành cái loa phát ngôn cho tác giả. Những chiêm nghiệm, triết lí của ông đã được chuyển hóa nhuần nhuyễn vào đời sống nội tâm của nhân vật, với diễn biến tâm trạng tinh tế dưới sự tác động của hoàn cảnh bất thường.

Trong truyện *Bến quê*, hầu như mọi hình ảnh đều mang hai lớp nghĩa: nghĩa thực và nghĩa biểu tượng. Hai lớp nghĩa này gắn bó thống nhất, khiến cho các hình ảnh không bị tước đi giá trị tạo hình và sức gợi cảm để chỉ đơn thuần là hình ảnh ước lệ. Ý nghĩa biểu tượng được gợi ra từ hình ảnh thực, nhưng phải đặt nó vào trong cả hệ thống hình ảnh và nó chỉ có thể toát lên ý nghĩa khi đối chiếu với chủ đề của tác phẩm. Hình ảnh bãi bồi, bến sông và toàn bộ khung cảnh thiên nhiên được miêu tả trong truyện cũng mang ý nghĩa khái quát, tượng trưng. Đó là vẻ đẹp dung dị, tự nhiên của đời sống thể hiện qua những sự vật gần gũi, thân thuộc như một bến đò, một dòng sông, một bãi bồi, ... nói rộng ra là quê hương, xứ sở.

Nhiều hình ảnh và chi tiết khác trong truyện cũng chứa đựng ý nghĩa biểu tượng khá rõ: Những bông hoa bằng lăng cuối mùa màu sắc như đậm hơn; tiếng những tảng đất lở ở bờ sông bên này, khi con lũ đầu nguồn dồn về, đã đổ ụp vào cả trong giấc ngủ của Nhĩ lúc gần sáng. Hai chi tiết này gợi cho người đọc ý nghĩ là sự sống của nhân vật Nhĩ đã ở vào những ngày cuối cùng. Đứa con trai của Nhĩ sa vào một đám chơi phá cờ thế trên lề đường là chi tiết giống như điều mà Nhĩ gọi là sự chùng chình, vòng vèo mà trên đường đời, người ta khó lòng tránh khỏi.

Hành động và cử chỉ của Nhĩ ở cuối truyện cũng mang ý nghĩa biểu tượng. Bằng việc đặt nhân vật vào tình huống có tính nghịch lí, truyện *Bến quê* phát hiện một điều có tính quy luật: trong cuộc đời, con người thường khó tránh khỏi những điều vòng vèo, chùng chình, đồng thời thức tỉnh về những giá trị và vẻ đẹp đích thực của đời sống ở những điều quen thuộc, bình thường mà bền vững muôn đời.

Truyện được kể theo cái nhìn và tâm trạng của nhân vật Nhĩ, trong một cảnh ngộ đặc biệt. Giọng trầm tư, suy ngẫm của một người từng trải, cùng với giọng xúc động, đượm buồn, có cả sự ân hận và xót xa của một người nhìn vào hiện tại và quá khứ của mình ở cái thời điểm biết mình sắp phải từ giã cuộc đời. Những đoạn tả hàng cây bằng lăng, con sông, bờ bãi bên kia sông là những đoạn văn rất hay. Tác giả đã miêu tả những sắc thái khác nhau của vẻ đẹp thiên nhiên bằng tính từ chỉ màu sắc và những đường nét tạo hình rất gợi cảm.

Bến quê là một truyện ngắn xuất sắc, chứa đựng những chiêm nghiệm, triết lí sâu sắc về đời người. Những cảm xúc tinh nhạy đã được tác giả thể hiện bằng lời văn hàm súc, giản dị và những hình ảnh mang ý nghĩa tượng trưng nhưng dễ hiểu.